

**ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ** การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตสิ่งทอพื้นบ้านที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา ตำบลทุ่งกล้วยกิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

**ชื่อผู้เขียน** เดือนนภา ปัญญาวงศ์

**ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

**คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ**

|   |               |
|---|---------------|
| ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ สุนทรเกสัช | ประธานกรรมการ |
| อาจารย์ ดร. สุภาพร นาคบัลลังก์          | กรรมการ       |
| นางสาวมรณีย์ แสงรุจิ                    | กรรมการ       |

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลิตหัตถกรรมผ้าทอที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสิ่งทอพื้นบ้านจากการทอเพื่อใช้มาเป็นการทอเพื่อขาย ตลอดจนการตลาดและบริหารจัดการกลุ่ม โดยการศึกษาจากกลุ่มทอผ้าไทลื้อตำบลทุ่งกล้วย จำนวน 6 หมู่บ้าน ทำการเก็บข้อมูลจากผู้รู้ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านเส้นด้ายถักทอเป็นผืนผ้า ครอบครัวยุคที่ได้รับผลประโยชน์ผู้นำในชุมชน โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการทอผ้าของสตรี ประวัติดั้งเดิมและบริบทของชุมชน อีกทั้งการสนทนากลุ่มอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งวิเคราะห์ไปพร้อมๆ กัน

ระบบวัฒนธรรมการทอผ้าไทลื้อของตำบลทุ่งกล้วย มีวิถีการทอผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคน สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสั่งสมเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ผ่านการขัดเกลาทางสังคมจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งสืบต่อกันมา แต่ปัจจุบันสังคมวัฒนธรรมของชาวไทลื้อมีการกลืนกลายทางวัฒนธรรมของคนเมือง จึงทำให้บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แต่ในขณะเดียวกันจะมีการธำรงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไว้ด้วย โดยผ่านทางด้านพิธีกรรม การนับถือและความเชื่อ

การเปลี่ยนแปลงวิถีการทอผ้าเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ การพัฒนาจากระบบการผลิตที่เกิดจากแรงกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก เป็นแรงหนุนเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ส่งผลกระทบต่อด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ชาวบ้านได้ตระหนักถึงคุณค่าและใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวัง นับเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด

จากการศึกษาทำให้ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานของชาวบ้าน วิถีคิด วิถีการทำงานที่เป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ตลอดจนความพยายามที่จะแก้ปัญหาของชาวบ้าน โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ทั้งของตนเองและชุมชนได้แปรเปลี่ยนให้อยู่รอดในด้านเศรษฐกิจได้อย่างดีที่สุด

|                                |   |          |
|--------------------------------|---|----------|
| <b>Independent Study Title</b> | The Impacts of Local Garment Production Process Changes on Culture and Environment : A Case Study of Tambon Tung Kluai, King Amphoe Phu Sang, Changwat Phayao |          |
| <b>Author</b>                  | Duennapa Panyawong  |          |
| <b>Master of Arts</b>          | Man and Environment Management  |          |
| <b>Examining Committee</b>     | Assist. Prof. Dr. Suthep Soonthornpasuch  | Chairman |
|                                | Dr. Supaporn Nakbunlung   | Member   |
|                                | Miss Gharanee Sangruchi   | Member   |

#### ABSTRACT

This research project aimed to study the impact of hand-woven garment production processes, upon local changing socio-cultural environments, including changes from the production from domestic consumptions to the production by means of group management and marketing. The study focused on 6 Thai Lue villages, in Tambon Tung Kluai, King Amphur Phu Sang, Changwat Phayao. To collect data, weavers and their vested-interest families, community leaders were interviewed and observed; formal and informal group discussions were also arranged and recorded.

The Thai Lue weaving tradition in Ban Kluai had its own identities, which had been carried on through socialization processes from one generation to another. At present, Thai Lue culture had been assimilated into Northern Thai Culture, yet retained its own ethnic identity by means of religious rituals and beliefs.

The changes in Thai Lue weaving tradition were derived from the weavers's learning processes and the development of techniques, stimulated by influences both from within and outside. Such changes, However, were step by step, and with no negative effects on community

resources and environments. The villagers were well aware of local natural resources, and used them with meticulous care. From this study, we had learned about the villager's working processes, their ways of thinking basing on local traditions, including attempts to solve local problems with the help of their own knowledge and potentials, for the sustainable socio-economic development.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Chiang Mai University